

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Viitteenne VN/27639/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Pohjanmaan liitto kiittää maa- ja metsätalousministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto liittyen metsästyslain sekä rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain muuttamisesta.

Nykyjärjestelmä ja siihen liittyvät haasteet

Rauhoitettujen eläinten aiheuttamat vahingot ja niiden hallintaan liittyvät kustannukset ovat kasvaneet viime vuosina. Vuonna 2024 ELY-keskukset maksoivat vahinkokorvauksia noin 4 miljoonaa euroa ja myönsivät ennaltaehkäiseviin toimiin noin 500 000 euroa. Kehitys kuvastaa sekä vahinkojen laajuutta että tarvetta parantaa käytettävissä olevien keinojen vaikuttavuutta.

Nykyinen valkoposkivanhan ja merimetson hallinta perustuu tiukkaan rauhoitukseen, josta voidaan poiketa tapauskohtaisilla poikkeusluvilla. Järjestelmä on tarjonnut keinon puuttua vahinkotilanteisiin, mutta käytännön kokemusten perusteella sen soveltaminen on ollut monin paikoin haasteellista.

Poikkeuslupamenettely edellyttää tapauskohtaista harkintaa ja useita hallinnollisia vaiheita, mikä on osaltaan pidentänyt käsittelyaikoja. Tämä on ollut ongelmallista erityisesti tilanteissa, joissa vahingot syntyvät nopeasti ja edellyttävät välitöntä reagointia, kuten keväisissä viljelyvahingoissa tai paikallisissa kalatalousvaikutuksissa.

Lisäksi myönnettyjen poikkeuslupien määrä on käytännössä jäänyt suhteellisen vähäiseksi suhteessa havaittuihin vahinkoihin. Tämä on voinut heikentää järjestelmän vaikuttavuutta toimijoiden näkökulmasta ja lisätä kokemusta siitä, että käytettävissä olevat keinot eivät vastaa tilanteen luonnetta. Näin ollen tarve kehittää sääntelyä joustavammaksi ja ennakoitavammaksi on ymmärrettävä.

Ehdotetut muutokset ja niiden arviointi

Hallituksen esityksessä ehdotetaan, että valkoposkihanhi ja merimetso siirretään metsästyslain piiriin rauhoitettuina riistalajeina. Samalla säädettäisiin tilanteista, joissa lajien rauhoituksesta voidaan poiketa suoraan lain nojalla ilman erillistä poikkeuslupamenettelyä. Tällaisia tilanteita olisivat muun muassa viljelyvahinkojen ehkäiseminen, kalatalouteen kohdistuvien vahinkojen torjunta sekä lentoturvallisuuden varmistaminen. Saaliin hyödyntäminen sallittaisiin, mutta kaupallinen käyttö kiellettäisiin, ja saaliista tulisi tehdä ilmoitus.

Pohjanmaan liitto pitää muutoksen suuntaa pääosin perusteltuna. Erityisesti tilanteissa, joissa vahingot syntyvät nopeasti ja toistuvasti, mahdollisuus toimia ilman erillistä lupamenettelyä voi parantaa käytännön vaikuttavuutta. Nykyiset ei-tappavat keinot, kuten karkotusmenetelmät ja muut ennaltaehkäisevät ratkaisut, ovat monin paikoin osoittautuneet vain tilapäisesti tehokkaiksi, eikä niiden avulla ole pystytty estämään vahinkojen toistuvuutta tai laajamittaisuutta. Tutkimustiedon perusteella ei-kuolettavilla keinoilla voidaan paikallisesti lieventää vahinkoja, mutta niiden vaikuttavuus laajamittaisten ja toistuvien vahinkojen hallinnassa on osoittautunut rajalliseksi. Tästä lähtökohdasta on perusteltua täydentää keinovalikoimaa myös suojametsästyksellä. Suojametsästys tarjoaa mahdollisuuden nopeampaan ja kohdennetumpaan reagointiin tilanteissa, joissa muut keinot eivät ole riittäviä. Samalla on tärkeää tarkastella sen toimivuutta osana laajempaa kokonaisuutta ja seurata vaikutuksia käytännössä.

Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että sääntelyn rajaukset ovat riittävän täsmällisiä ja että toiminta pysyy selkeästi vahinkoperusteisena. Lisäksi vaikutusten systemaattinen seuranta on keskeistä, jotta voidaan arvioida toimenpiteiden kohdentumista ja vaikuttavuutta sekä tarvittaessa tarkentaa sääntelyä. Toimenpiteiden hyväksyttävyyden kannalta on myös tärkeää kiinnittää huomiota käytännön toteutukseen. Eläinten hyvinvointiin, pesimäaikaisiin vaikutuksiin ja metsästyksen toteutustapoihin liittyvät kysymykset, kuten lajintunnistus ja haavakoriskin minimointi, vaikuttavat siihen, miten sääntelyä käytännössä arvioidaan.

Pitkään jatkuneeseen ja toimimattomaksi osoittautuneeseen tilanteeseen on tarpeen löytää toimivia ratkaisuja, jotka mahdollistavat käytännössä vaikuttavan reagoinnin vahinkotilanteisiin. Alueellisella tasolla on pyritty edistämään asiaa yhteistyön kautta, mutta yhteisymmärryksen puuttuessa ratkaisuja ei ole onnistuttu löytämään ja valmisteluprosessit ovat osin päättyneet ilman tuloksia. Tämä on korostanut tarvetta kehittää sääntelyä nykyistä toimivammaksi. Mikäli lain-säädäntö ei tarjoa riittävän selkeitä ja toimivia toimintamalleja ongelmatilanteisiin, on olemassa riski, että käytännössä turvaudutaan ratkaisuihin, jotka eivät ole sääntelyn tavoitteiden mukaisia.

Ehdotettu lakimuutos on tässä suhteessa perusteltu askel eteenpäin, sillä se pyrkii parantamaan reagointikykyä ja selkeyttämään käytettävissä olevia keinoja. Samalla on tärkeää varmistaa, että sääntelyn vaikutuksia seurataan systemaattisesti ja että mahdollisiin kielteisiin seurauksiin voidaan reagoida nopeasti tarvittavin muutoksin.

Pohjanmaan näkökulma

Pohjanmaan kannalta esityksen merkittävimmät vaikutukset kohdistuvat rannikkokalastukseen ja maatalouteen. Erityisesti merimetsokanta on vahvistunut rannikkoalueilla, ja lajin esiintyminen on keskittynyt voimakkaasti Merenkurkun ja Selkämeren alueelle. Paikoin suuret yhdyskunnat ja runsas yksilömäärä korostavat lajin vaikutuksia sekä kalatalouteen että rannikkoalueiden ympäristöön laajemmin.

Kalatalouden osalta merimetsojen vaikutukset eivät rajoitu pelkästään kalojen saalistukseen, vaan ne voivat ilmetä myös kalojen käyttäytymisen muutoksina ja pyydystettävyyden heikkenemisenä. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti paikallisiin kalakantoihin, kuten ahvienen, ja voivat olla merkittäviä pesimäalueiden läheisyydessä. Ne painottuvat pesimäkolonioiden lähialueille ja voivat siten kasaantua samoille alueille, mikä korostaa paikallisten vaikutusten merkitystä. On myös huomattava, että kaupallinen kalastus kohtaa samanaikaisesti useita muita haasteita, kuten hyljekantojen vaikutukset, kalastukseen kohdistuvat rajoitukset sekä kustannustason nousu. Näiden tekijöiden yhteisvaikutus voi korostaa merimetson aiheuttamien haittojen merkitystä yksittäisenä kuormitustekijänä.

Lisäksi suurten merimetsokolonioiden vaikutukset ulottuvat paikoin myös rannikkoalueiden luontoon ja maisemaan. Pitkäaikainen pesiminen voi muuttaa kasvillisuutta ja vaikuttaa lintuluotojen yleisilmeeseen, mikä heijastuu myös alueiden virkistyskäyttöön ja maisema-arvoihin. Vaikutukset ovat paikallisia, mutta niillä voi olla merkitystä alueiden käytön ja hyväksyttävyyden kannalta. Vaikutukset eivät rajoitu pelkästään kalatalouteen, vaan ulottuvat laajemmin paikallisyhteisöihin ja ilmenevät ympäristön muutoksina sekä alueiden käytössä. Tämä näkyy myös muutoksina ihmisten kokemassa lähiympäristössä.

Alueilla on pyritty etsimään ratkaisuja myös yhteistyöpohjalta eri toimijoiden kesken. Tästä huolimatta käytännössä vaikuttavia ja laajasti toimivia ratkaisuja ei ole toistaiseksi löydetty, mikä osaltaan korostaa tarvetta kehittää käytettävissä olevia keinoja.

Valkoposkihanhien aiheuttamat viljelyvahingot ovat valtakunnallisesti merkittäviä ja kohdistuvat erityisesti tietyille alueille Suomessa. Vuonna 2024 ELY-keskukset maksoivat valkoposkihanhien aiheuttamien viljelyvahinkojen korvauksia noin 2,75 miljoonaa euroa. Valkoposkihanhien aiheuttamat vahingot kohdistuivat erityisesti Itä-Suomeen, jossa yksittäisissä maakunnissa korvaussummat

nousivat huomattavan korkeiksi. Myös Pohjanmaalla, erityisesti rannikon läheisyydessä, vahinkoriski on olemassa, mutta sen laajuus ja toistuvuus vaihtelevat paikallisesti eikä alue kuulu valtakunnallisesti pahimpien vahinkoalueiden joukkoon. Tästä huolimatta mahdollisuus reagoida nopeasti vahinkotilanteisiin on tärkeä niissä tilanteissa, joissa vahingot muodostuvat merkittäviksi. Kansainvälisten arvioiden perusteella valkuposkihanhen kanta on edelleen vahva, eikä hallitusti toteutettujen vahinkoperusteisten toimenpiteiden arvioida vaarantavan lajin suojelutasoa.

Yhteenveto

Pohjanmaan liitto katsoo, että esitys vastaa tarpeeseen kehittää nykyistä järjestelmää erityisesti vahinkojen hallinnan näkökulmasta. Nykyinen poikkeuslupiin perustuva menettely ei riittävällä tavalla vastaa nopeasti syntyvien vahinkotilanteiden edellyttämään reagointitarpeeseen.

Pohjanmaan liitto pitää tärkeänä, että lainsäädäntö mahdollistaa nopean ja käytännössä toimivan reagoinnin tilanteissa, joissa rauhoitettujen lajien aiheuttamat vahingot muodostuvat merkittäviksi. Esityksen mukainen siirtymä tarkkarajaisiin, laissa säädettyihin poikkeuksiin on lähtökohtaisesti perusteltu ja voi parantaa reagointikykyä. Ehdotettu sääntelyratkaisu on myös linjassa aiemman lainsäädäntökehityksen kanssa, jossa on pyritty mahdollistamaan hallittu ja säädelty puuttuminen rauhoitettujen lajien aiheuttamiin haittoihin, esimerkiksi kannanhoidollisen metsästyksen keinoin.

Samalla Pohjanmaan liitto korostaa, että sääntelyn toimivuutta tulee arvioida käytännössä ja että vaikutusten seurantaan tulee panostaa. Sääntelyn onnistuminen riippuu pitkälti sen käytännön toimeenpanosta sekä siitä, miten hyvin eri näkökulmat – elinkeinot, luonnon monimuotoisuus ja hyväksyttävyyys – pystytään sovittamaan yhteen.

Österbottens förbund – Pohjanmaan liitto

Mats Brandt
maakuntajohtaja

Kimmo Riusala
aluekehitysasiantuntija